

Češi a Češky málo obnovují staré věci, rádi utrácejí za nové oblečení a udržitelnost neřeší

29.5.2024 - Lucie Veselá | Mendelova univerzita v Brně

Až 40 procent lidí si nové oblečení nakupuje pouze pro radost. Češi také neřeší, odkud jejich oděvy pochází, ohlížejí se především na cenu. Nejčastěji proto pořizují oblečení ve fast fashion řetězcích. Pouze dvě procenta respondentů uvedla, že si nechává šít šaty na míru, nebo si je ušijí vlastními silami. Oslovení odhadují, že nenosí až 31 procent obsahu své vlastní šatní skříně. Pokud textil chtějí vyhodit, umístí ho nejčastěji do kontejneru na textilní odpad nebo darují známým. Možnosti re-use či SWAP využívají zřídka. „Na otázku, co se děje s oblečením v textilním kontejneru odpovědělo 21 procent respondentů, že neví. Až 67 procent se jich domnívá, že se tento textil věnuje charitám a neziskovým organizacím. Vybavení domácnosti nejčastěji spotřebitelé vyhazují do kontejneru, nebo pak darují někomu ze svého okolí či za odvoz,“ přiblížila výsledky výzkumu Lucie Veselá, vedoucí Ústavu marketingu a obchodu na PEF MENDELU.

K udržitelnosti by podle většiny respondentů měla vést hlavně výchova v rodině, dále vzdělávání na základní škole, případně od státu. „Pokud chceme, aby Češi začali používat re-use centra a chovali se více udržitelně, musíme je to naučit hravou formou. Vidíme to jasně i na výsledcích úspěšného vzdělávacího projektu Smart Food, díky němuž se u žáků třetích až pátých tříd zlepšily znalosti o správném zacházení s jídlem až o 40 procent. To samé chceme docílit u projektu Chytře a udržitelně,“ popsal Igor Červený, vedoucí oddělení pro podporu distančního vzdělávání z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Digitální podobu interaktivních výukových médií poskytne platforma FutureBooks, kterou vyvinula Pedagogická fakulta UK. Díky podněcování žáků k aktivitě a hře zvyšuje jejich úspěšnost v pochopení tématu téměř o čtvrtinu v porovnání s tištěnou formou výukových materiálů.

Rozbité věci Češi neopravují, opraváři podle nich chybí nebo se jim oprava finančně nevyplatí. Mezi spotřebiteli není rozšířená upcyklace, tedy opětovné využívání různých věcí a materiálů, které by se jinak vyhodily. Z průzkumu vyplývá, že většina Čechů tento pojem vůbec nezná. Ti kteří mají s upcyklací nějakou zkušenost, nejčastěji renovují oblečení a nábytek. Největší motivací pro obnovu je kreativní nápad a poté úspora peněz. Naopak spotřebitele od upcyklace produktů v domácnosti odrazuje nedostatek dovedností, času a inspirace.

„Z rozborů velkoobjemového odpadu je patrné, že lidé nejvíce vyhazují oblečení, nábytek, drobné vybavení domácnosti, obuv a příměsi, jejich největší složkou je stavební materiál. Těchto top pět kategorií víceméně odpovídá jarnímu úklidu. Nejméně se vyhazuje vybavení pro zvířata a do kuchyně nebo autosklo,“ vyjmenovala Veselá.

Až 37 procent spotřebitelů si jednou měsíčně koupí nějaké nové oblečení. Dekoraci si pořídí do domácnosti jednou ročně většina spotřebitelů, nový nábytek pak méně než jednou za dva roky. Průzkum ukázal, že až dvacet procent oslovených nakupuje nový nábytek nejméně jednou ročně. Více než polovina respondentů už někdy nakoupila produkt z druhé ruky. Největší motivací pro ně byla cena a jedinečnost produktu, až pak udržitelnost. Od nákupu z druhé ruky je odrazuje hygiena a omezený výběr.

„V rámci online rozhovorů padl zajímavý názor, že by se měl více zdanit dovoz levného a nekvalitního

oblečení z Asie. Několik respondentů také uvedlo, že by měly odpovědnost přijmout také obchodní řetězce, které se měly snažit snížit množství obalového materiálu. Překvapilo nás, že jen pár dotazovaných přitom zmínilo, že zodpovědnost je primárně na každém spotřebiteli,” uvedla Veselá.

Výzkum se uskutečnil pod vedením týmu Lucie Veselé z Provozně ekonomické fakulty Mendelovy univerzity v Brně od listopadu 2024 do února letošního roku, a to formou dotazníkového šetření na reprezentativním vzorku 1100 respondentů. Dále byly využity metody kvalitativní, jako focus groups a rozhovory. Projekt podpořila Technologická agentura ČR. Mezi hlavní partnery patří Ministerstvo životního prostředí ČR.

<https://mendelu.cz/cesi-a-cesky-malo-obnovuji-stare-veci-radi-utraceji-za-nove-obleceni-a-udrzitelnost-neresi>